

Оксана Мустафа,

*голова циклової комісії іноземних мов
викладач англійської мови, викладач-методист
(Черкаський державний бізнес-коледж),*

Олена Борисенко,

*викладач англійської мови, викладач-методист
(Черкаський державний бізнес-коледж),*

Альона Палієнко,

*викладач англійської мови
(Черкаський державний бізнес-коледж)*

СУТНІСТЬ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСОБИСТІСНОМУ СТАНОВЛЕННІ

Процес навчання людини починається з народження і триває все життя, але інтенсивність сприйняття, досить значна в дитячі роки, падає з віком, і в період інтелектуального і фізичного розквіту особистості здатність до навчання значно знижується. Будь-яка особистість проходить ряд етапів професійного становлення, яке потребує додаткового навчання, яке ґрунтується на практичній спрямованості знань, назрілій необхідності з урахуванням життєвого досвіду та усвідомленні самостійності опануваннями знаннями. Саме на цьому етапі розвитку особистості і відбувається усвідомлена потреба в неперервній освіті протягом всього життя [3, с. 890]. Сучасне суспільство, що динамічно розвивається, характеризується великим потоком інформації, яку людство отримує з різних джерел. Такий соціальний прогрес істотно впливає на професійний рівень працівників будь-якої організації. Вже стало нормою отримувати інформацію з різних джерел, застосовувати набуті знання у професійній діяльності, що свідчить про важливість постійного навчання протягом життя. Для вітчизняного наукового середовища означене поняття «освіта впродовж життя» є досить новим поняттям, але воно активно досліджується та впроваджується в практику, має нормативно-правове та законодавче закріплення понять, категорій та етапів реалізації цієї концепції. Зокрема, у Законі України «Про освіту» визначено, що «метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості... формування... необхідних для успішної самореалізації компетентностей, підвищення освітнього рівня громадян...» [8]. Досягнення цієї мети можливе через реалізацію права «здобувати освіту впродовж усього життя» [8]. Важливим кроком на шляху законодавчого врегулювання системи освіти дорослих стало прийняття проекту Закону України «Про освіту дорослих», який «враховує досвід і основні рекомендації Європейського Союзу з питань розвитку освіти впродовж життя та освіти дорослих, а також вітчизняні напрацювання з цього питання» [5; 3, с. 893].

Дослідження неперервної освіти висвітлено в працях вітчизняних та зарубіжних дослідників. Зокрема. Малкольм Ноулз, Лінда Дарлінг-Геммонд, Стівен Д. Брукфілд та ін. Серед вітчизняних дослідників значний вклад у розвиток концепції неперервної освіти зробили В. Кремінь, Л. Лукянова, О. Гончаренко, Н. Гладун, О. Кузьмінська, І. Зінченко, С. Костюк та ін.

«Неперервна освіта», — це концепція, яка охоплює ідею, що навчання не обмежується певним періодом життя, а має тривати протягом усього нашого існування.

Навчання впродовж життя визнає, що необхідні знання та навички постійно змінюються під впливом технологічного розвитку, соціальних змін та вимог ринку праці. Для визначення поняття безперервної освіти використовується низка термінів. У сучасній літературі можна зустріти такі стійкі сполучення: «освіта дорослих» (*adult education*); «продовжена освіта» (*continuing education*); «подальша освіта» (*further education*); «відновлювана освіта» (*recurrent education*) як освіта протягом всього життя шляхом чергування навчання з іншими видами діяльності, головним чином з роботою; «перманентна освіта» (*permanent education*); «освіта протягом життя» (*lifelong education*); «навчання протягом життя» (*lifelong learning*). У кожному з цих термінів зроблено акцент на певній стороні явища, але загальною є ідея довічної незавершеності освіти для дорослої людини [6; 3, с. 894]. Розглянемо більш детально сутність означених дефініцій, див. табл. 1.

Таблиця 1. Сутність дефініції «неперервна освіта» та її похідних категорій

Дефініція	Джерело	Трактування
Освіта дорослих	[8]	є складовою освіти <u>впродовж життя</u> , спрямована на реалізацію права кожної повнолітньої особи на безперервне навчання з урахуванням її особистісних потреб, пріоритетів суспільного розвитку та потреб економіки
Освіта дорослих	[5]	створення можливостей для особистого і професійного розвитку особи, її соціальної активності, що забезпечує задоволення різноманітних суспільних та економічних потреб на рівні громади, регіону, держави
Перманентна освіта	[1]	концепції освіти, що охоплює навчання протягом усього життя та розвиток особистості у всіх її аспектах.
Континуальна освіта	[2]	освітня концепція, що передбачає неперервність навчання протягом усього життя та акцентує увагу на важливості навчання і розвитку як постійного процесу, що охоплює різні етапи життя людини та передбачає її активну участь і зусилля у процесі постійного отримання знань, навичок і компетенцій

Джерело: сформовано авторами.

Варто зазначити, що описані терміни використовуються у наукових джерелах дослідників з різних країн та континентів там можуть мати деякі відтінки значення, але взагалі вони використовуються для вираження ідеї постійного навчання та розвитку протягом усього життя. Неperервна освіта має свої переваги:

- актуалізація знань;
- розширення навичок і компетенцій;
- розвиток вміння швидко орієнтуватися у нових ситуаціях, адаптуватися до змін, впроваджувати нові технології та інновації;
- можливість розвивати свої таланти та хобі;

– дозволяє розширити свою мережу контактів і створити цінні зв'язки зі спеціалістами, експертами та колегами;

–бути в курсі світових трендів, інновацій та передового досвіду в своїй галузі;

–спонукає до самостійного навчання та постійного самоудосконалення, розвиває вміння самостійно здобувати знання, досліджувати та аналізувати нову інформацію;

– культура творчості;

– підвищення самовпевненості;

– сприяння культурному розмаїттю;

–сприяє збереженню та покращенню когнітивних функцій мозку, таких як пам'ять, мислення, концентрація та увага, сприяє активному мозковому життю та запобігає втраті когнітивних здібностей з віком [3, с. 895].

Основні положення неперервної освіти закладено у Законі України «Про освіту», статтями 8, 18 якого регламентовано право на освіту впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти [8]. У професійній діяльності види освіти поєднуються, так, на думку С.Клімова, неформальна освіта посідає проміжну позицію між плюсами формальної та інформальної освіти й на відміну від останньої є усвідомленою, певною мірою організованою й керованою (рис. 1).

Рис. 2. Поєднання видів освіти в структурі освіти впродовж життя [4]

Рис. 1. Поєднання видів освіти в структурі освіти впродовж життя

Джерело: [7, с. 96; 4, с. 7].

На етапі професійного розвитку вступають в дію механізми вмотивованого опанування знань, які відповідають потребам особистісного розвитку. Найпростішим способом, який не вимагає жодних фінансових вкладень, є самоосвіта [4, с. 7].

Отже, неперервна освіта відповідає загальноприйнятій концепції визначеній в українському законодавстві «освіта впродовж життя» та покликана підвищувати загальні потреби дорослого населення у компенсації недоотриманих та набуття нових знань шляхом долучення до формальних та нетрадиційних видів і форм освітньої діяльності через задоволення освітніх потреб, що впливає на формування професійних навичок і компетентностей для забезпечення успіху в сучасному суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Milestones in UN History 1971-1980. *United Nations*. URL: <https://www.un.org/ru/about-us/history-of-the-un/1981-1990> (дата звернення 21.02.2024).
2. Continuing education. *Cambridge Dictionary*. URL: <http://surl.li/nifwe> (дата звернення 10.03.2024).
3. Боровик Т.М., Мустафа О.О., Борисенко О.І. Перманентна освіта як вид діяльності. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 14 (28). С. 889-899. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14\(28\)-889-899](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-14(28)-889-899). URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/наука/article/view/7941> (дата звернення 11.03.2024).
4. Боровик Т.М., Устиченко С.В. Неформальна освіта як складова освітньої парадигми сучасності. *Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки*. 2019. № 4. С. 5-10. DOI: 10.31651/2524-2660-2019-4-5-10 URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/3596> (дата звернення 10.03.2024).
5. ВРУ прийняла у першому читанні проєкт ЗУ «Про освіту дорослих». *Міністерство освіти і науки України*. <https://mon.gov.ua/ua/news/vru-prijnyala-u-pershomu-chitanni-proyekt-zu-pro-osvitu-doroslih> (дата звернення 11.03.2024).
6. Карпенко М. «Освіта протягом життя: світовий досвід і українська практика». Аналітична записка. *Національний інститут стратегічних досліджень*. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/osvita-protyagom-zhittya-svitoviy-dosvid-i-ukrainska-praktika> (дата звернення 11.03.2024).
7. Лук'янова Л. Неформальна освіта дорослих як невід'ємна складова освіти впродовж життя. URL: <http://surl.li/polvk> (дата звернення 10.03.2024).
8. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII, дата оновлення 04.01.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 11.03.2024).